

**OPĆI USLOVI ZA KASKO OSIGURANJE CESTOVNIH I ŠINSKIH VOZILA****1. UVODNE ODREDBE**

1. Uslovi za kasko osiguranje cestovnih i šinskih vozila (u daljem tekstu: Uslovi) sastavni su dio Ugovora o kasko osiguranju cestovnih i šinskih vozila (u daljem tekstu: ugovor o osiguranju), kojeg je Ugovarač osiguranja zaključio sa ASA Osiguranjem d.d. Sarajevo.
2. Ovim Uslovima regulišu se odnosi između Ugovarača, Osiguranika i Osiguravača za sljedeće obime osiguravajućeg pokrića:
  - 1) Osnovno osiguranje koje se može zaključiti kao:
    - a. Potpuno kasko osiguranje,
    - b. Djelimično kasko osiguranje,
    - c. Posebni oblici kasko osiguranja;
  - 2) Dopunsko osiguranje koje uključuje:
    - a. Osiguranje od rizika loma i nekih drugih opasnosti.
    - b. Osiguranje prtljaga i putnih kolekcija, uzoraka robe i drugih stvari u motornim vozilima;
3. Pojedini izrazi u ovim Uslovima imaju ova značenja:
  - 1) Osiguravač - ASA OSIGURANJE d.d. Sarajevo sa kojim je zaključen ugovor o osiguranju.
  - 2) Ugovarač osiguranja - lice koje je sa Osiguravačem zaključilo ugovor o osiguranju.
  - 3) Osiguranik - lice čija je stvar, odnosno imovinski interes osiguran i kome pripadaju prava iz osiguranja.
  - 4) Predmet osiguranja - sve vrste motornih i priključnih vozila sa standardno ugrađenim dijelovima i opremom od strane proizvođača, kao i druge osigurane stvari u vozilu i na vozilu.
  - 5) Osigurani slučaj - budući neizvjestan i neovisan od isključive volje Ugovarača osiguranja ili Osiguranika, štetni događaj koji ima za posljedicu nastanak štete pokrivena ugovorom o osiguranju.
  - 6) Suma osiguranja - iznos na koji je stvar, odnosno imovinski interes osiguran.
  - 7) Franšiza - dio štete koji na osnovu zaključenog ugovora o osiguranju pada na teret Osiguranika.
  - 8) Totalna šteta - šteta na vozilu na kojem popravak nije ekonomski opravdan ili je tehnički neizvodljiv.
  - 9) Premija - iznos koji se plaća za osiguranje po ugovoru o osiguranju.
  - 10) Polisa - isprava o ugovoru o osiguranju.
  - 11) Domaćinstvo - svaka porodica ili druga zajednica osoba čiji članovi zajedno stanuju i zajedno troše svoje prihode.

**2. OPŠTE ODREDBE****Zaključenje i trajanje ugovora o osiguranju****Član 1.**

1. Ugovor o osiguranju mogu zaključiti pravna ili fizička lica koja imaju interes da se ne dogodi osigurani slučaj, pošto bi inače pretrpjela materijalni gubitak.
2. Ugovor o osiguranju se zaključuje na osnovu pismene ponude, a zaključen je kada ugovorne strane potpišu polisu osiguranja ili list pokrića.
3. Pismena ponuda za zaključenje ugovora o osiguranju vezuje ponuđača, za vrijeme od 8 dana od dana kada je ponuda prispjela Osiguravaču. Ako Osiguravač u tom roku ne odbije ponudu koja ne odstupa od uslova pod kojim on vrši predloženo osiguranje, smatraće se da je prihvatio ponudu osiguranja i da je ugovor sklopljen. U tom slučaju smatra se da je ugovor zaključen kada je ponuda prispjela Osiguravaču. Ako Osiguranik povodom primljene ponude zatraži kakvu dopunu ili izmjenu, kao dan primitka ponude smatraće se dan kada Osiguravač primi traženu dopunu ili izmjenu, odnosno kad bude obaviješten o prihvatanju njegovih uslova.
4. Ako se ugovor o osiguranju zaključuje u korist treće osobe, Osiguravač može prihvatiti ponudu za osiguranje samo ako ponuđač podnese ovjerenu pismenu punomoć vlasnika vozila.

5. Ugovor o osiguranju može se zaključiti:
  - sa određenim rokom trajanja, za vrijeme od jedne godine ili kraće - kratkoročno osiguranje;
  - sa određenim rokom trajanja, za vrijeme preko jedne ili više godina - višegodišnje osiguranje;
  - sa neodređenim rokom trajanja, kada se nastavlja iz godine u godinu - dugoročno osiguranje.
6. Pri ugovaranju osiguranja sa višegodišnjim i neodređenim rokom trajanja Ugovaraču osiguranja se može odobriti popust na premiju osiguranja u skladu sa tarifom premija.
7. U slučaju ugovaranja popusta iz prethodnog stava ovog člana, smatraće se da je Ugovarač osiguranja u obavezi da ugovor o osiguranju održi na snazi najmanje 2 (dvije) godine.
8. Ukoliko Ugovarač osiguranja izjavi da raskida ugovor o osiguranju prije isteka roka iz prethodnog stava ovog člana, dužan je da Osiguravaču uplati iznos odobrenog popusta na premije osiguranja iz prethodnih godina, a po osnovu iz stava 7. ovog člana.
9. Iznos odobrenih popusta iz prethodnog stava Osiguravač obračunava tako što odobreni popust na premiju za tekuću godinu osiguranja u kojoj se ugovor raskida, množi sa jedan ili dva u zavisnosti u kojoj godini se vrši raskid ugovora o osiguranju. U slučaju da Ugovarač osiguranja raskida ugovor u trećoj ili narednim godinama, isti nema obavezu povrata iznosa odobrenog popusta za neodređeno trajanje osiguranja.
10. U slučaju plaćanja premije u ratama, iznos popusta u tekućoj godini raskida obračunava se po sistemu pro rata temporis.
11. Iznos odobrenog popusta Osiguranik je dužan da plati u roku od 5 (pet) dana od dana prijema obračuna ukupno odobrenog popusta.
12. Ako je Osiguranik u prethodnoj godini osiguranja pokušao ili prevarom ostvariti pravo na naknadu štete, Osiguravač može odbiti njegov zahtjev za obnovu osiguranja.
13. Potpisi Ugovarača osiguranja i Osiguranika na ponudi smatraće se potpisima na polisi.

**Početak i prestanak obaveze Osiguravača****Član 2.**

1. Obaveza Osiguravača iz ugovora o osiguranju počinje po isteku 24-tog časa dana koji je u ispravi o osiguranju naveden kao početak osiguranja ako je do tog dana plaćena premija ili prva rata premije, odnosno po isteku 24-tog časa dana kad je premija plaćena, ako nije drugačije ugovoreno.
2. Ako je ugovoreno odgođeno plaćanje u polisi osiguranja, a Osiguranik nije izvršio svoju obavezu plaćanja premije ili rate premije u ugovorenom roku, obaveza Osiguravača za naknadu štete počinje po isteku 24-tog sata dana kada je Osiguranik uplatio premiju ili prvu ratu premije, ako do tada nije raskinut ugovor u smislu stava 5. člana 4. ovih Uslova osiguranja.
3. Ako isprava o osiguranju sadrži samo početak osiguranja, osiguranje se nastavlja iz godine u godinu sve dok ga jedna od ugovorenih strana ne otkáže barem tri mjeseca prije dospelosti premije.
4. Obaveza osiguravača prestaje po isteku 24-tog časa dana koji je u ispravi o osiguranju naveden kao dan isteka osiguranja, osim ako nije drugačije ugovoreno.
5. Obaveza osiguravača iz ugovora o osiguranju prestaje, bez obzira na ugovoreni prestanak osiguranja u sljedećim slučajevima: nastupanjem totalne štete, isplatom naknade po ostvarenom riziku krađe, prodajom vozila, usljed neplaćanja premije ili raskidom ugovora.

**Promjene korisnika odnosno vlasnika vozila na valjanost ugovora o osiguranju****Član 3.**

1. Promjenom nosioca prava korištenja ili prava svojine na osiguranom vozilu ugovor o kasko osiguranju prestaje 24-tog sata dana kada je novi korisnik odnosno vlasnik preuzeo vozilo.
2. Raniji korisnik odnosno vlasnik ima pravo na povrat premije za neiskorišteno vrijeme trajanja osiguranja, koji se obračunava po sistemu pro rata temporis, ukoliko se u proteklom periodu trajanja osiguranja nije ostvario osigurani slučaj.

3. Na izričiti pismeni zahtjev Osiguranika, prethodnog vlasnika, prava i obaveze iz ugovora o osiguranju, kao i iz ugovora o osiguranju vozila u dugoročnom zakupu - leasingu, pismeno se mogu prenijeti na novog vlasnika i traju do isteka tekućeg osigurateljnog razdoblja.
4. Odredbe ovog člana se primjenjuju i kad je jednom policom osigurano više vozila.
5. Ako dođe do promjene vlasnika vozila na osnovu nasljeđivanja prava i obaveze iz ugovora o osiguranju traju do isteka perioda osiguranja.

#### Plaćanje premije i posljedice neplaćanja premije

##### Član 4.

1. Premija osiguranja utvrđuje se primjenom premijskih stopa iz tarife premija Osiguravača, korigovanih za bonus i malus, i odgovarajuće doplatke i popuste na sumu osiguranja.
2. Ugovarač osiguranja dužan je platiti premiju osiguranja, ali je Osiguravač dužan primiti uplatu premije od svake osobe koja ima pravni interes da bude plaćena.
3. Ugovarač osiguranja plaća premiju u ugovorenim rokovima, a ako treba da se isplati odjednom, plaća se prilikom zaključenja ugovora o osiguranju.
4. Ako Ugovarač osiguranja ne plati premiju u ugovorenom roku Osiguravač može obračunati zateznu kamatu ili potraživati naknadu čija visina je utvrđena posebnom odlukom Osiguravača koja je važila na dan zaključenja ugovora o osiguranju kao i naplatiti troškove slanja opomena zbog neplaćanja.
5. Ako Ugovarač osiguranja ne plati dospjelu premiju, niti to učini koja druga zainteresirana osoba, ugovor o osiguranju prestaje po samom zakonu nakon isteka roka od 30 dana od dana kada je Ugovaraču osiguranja uručeno preporučeno pismo osiguravača s obavijesti o dospelosti premije, ali s tim da taj rok ne može isteći prije nego što protekne 30 dana od dospelosti premije.
6. Ugovarač osiguranja šalje premiju osiguravaču na svoj rizik i na sopstveni trošak.
7. Ako je premija plaćena poštom ili preko banke smatra se da je premija plaćena kada je pošta ili banka primila uplatu.

#### Vraćanje premije

##### Član 5.

1. Plaćena premija može biti vraćena u slučaju:

- 1) Uništenja ili nestanka vozila

Ako osigurana stvar bude uništena prije početka obaveze Osiguravača, Ugovaraču osiguranja vraća se iznos plaćene premije, umanjen za troškove Osiguravača. Ako osigurana stvar bude uništena poslije početka obaveze Osiguravača od rizika koji nisu obuhvaćeni osiguranjem ili je totalna šteta naknađena iz osnova osiguranja od odgovornosti štetnika, Ugovaraču osiguranja se vraća iznos premije za preostalo vrijeme trajanja osiguranja, umanjen za troškove Osiguravača, od dana kada Osiguravač primi pismeni zahtjev Ugovarača osiguranja, ukoliko se u proteklom periodu trajanja osiguranja nije ostvario osigurani slučaj.

Ako osigurana stvar bude uništena poslije početka obaveze Osiguravača od rizika obuhvaćenih osiguranjem, Osiguravaču pripada cijeli iznos premije za tekuću godinu osiguranja. Kod višegodišnjih osiguranja, Osiguravaču pripada cijeli iznos premije za protekle godine osiguranja uključujući i godinu u kojoj se desio osigurani slučaj, a Ugovaraču osiguranja se vraća iznos premije za nedospjele godine.

- 2) Odjave vozila

Ako se vozilo odjavi kod nadležnog organa uz predaju registarskih tablica, osiguranje se može otkazati i premija za preostalo vrijeme trajanja osiguranja, umanjena za troškove Osiguravača, se vraća ako Osiguravač do toga vremena nije platio naknadu iz osiguranja i ako se nije desio osigurani slučaj.

- 3) Prekida trajanja osiguranja

Premija umanjena za troškove Osiguravača se vraća Ugovaraču osiguranja na njegov pismeni zahtjev, za preostalo vrijeme trajanja osiguranja, ako Osiguravač do toga vremena nije platio naknadu iz osiguranja i ako se nije desio osigurani slučaj.

2. Ako Ugovarač osiguranja izjavi da raskida višegodišnji ugovor o osiguranju dužan je Osiguravaču vratiti iznos odobrenih popusta na premije za višegodišnje osiguranje iz prethodnih godina.
3. Ako Ugovarač osiguranja izjavi da raskida ugovor s neodređenim trajanjem dužan je Osiguravaču vratiti iznos odobrenih popusta na premije za neodređeno trajanje osiguranja na način kako je upisano u Članu 1.
4. Premija za neiskorišteno vrijeme trajanja osiguranja može se vratiti samo ako je zaključeno kasko osiguranje s trajanjem od najmanje godinu dana i ako se do dana prekida osiguranja nije desio osigurani slučaj.

#### Način obavještanja

##### Član 6.

1. Sva obavještenja i prijave koje je Ugovarač osiguranja dužan dati u smislu odredbi ovih Uslova osiguranja imaju se pismeno potvrditi ako su dati usmeno, telefonom, telegramom ili na koji drugi način.
2. Kao dan prijema obavještenja odnosno prijave, smatra se dan kad je primljeno obavještenje, odnosno prijava. Ako se obavještenje, odnosno prijava šalje preporučeno, kao dan primitka smatra se dan predaje pošti.
3. Sporazumi koji se odnose na sadržaj ugovora vrijede samo ako su sklopljeni pismeno.
4. Ugovarač osiguranja/Osiguranik, saglasan je da sve obavijesti vezano za zaključenu polis osiguranja, kao i druge propagandne obavijesti od Osiguravača prima putem sms poruke i/ili elektronske pošte ako je iste dao prilikom zaključenja ugovora o osiguranju.
5. Ugovarač osiguranja/Osiguranik daju izričitu saglasnost Osiguravaču za prikupljanje, obradu, prenos i korištenje ličnih podataka za svrhu zaključenja ugovora i obrade štete.

#### Promjena adrese - naziva (firme)

##### Član 7.

1. Ugovarač osiguranja dužan je o promjeni imena ili adrese, odnosno promjeni naziva - firme i sjedišta (poslovnih prostorija) obavijestiti Osiguravača u roku od 15 dana od dana nastale promjene.
2. Ako Ugovarač osiguranja ne obavijesti Osiguravača o promjeni iz prethodnog stava, za vrijednost obavijesti dovoljno je da Osiguravač uputi Osiguraniku preporučeno pismo prema posljednjim podacima o adresi stana, poslovnih prostorija, odnosno nazivu firme kojima raspoláže. Obavještenje vrijedi od dana od kojega bi u normalnim okolnostima vrijedilo da nije bilo promjena iz prethodnog stava.

#### Obaveza Osiguranika kad nastane osigurani slučaj

##### Član 8.

1. Kad nastane osigurani slučaj na osnovu koga se traži naknada iz osiguranja, Osiguranik je dužan da postupi prema slijedećem:
  - 1) da odmah preduzme sve mjere koje su u njegovoj mogućnosti za otklanjanje i smanjenje šteta, da oštećenu osiguranu stvar obezbijedi od daljih oštećenja, kao i da se pri tome pridržava uputstva koje mu da Osiguravač, odnosno njegov predstavnik;
  - 2) da odmah, a najkasnije u roku od tri dana po saznanju, prijavi Osiguravaču nastali osigurani slučaj, i da što prije, a najkasnije u roku od tri dana, pismeno potvrdi prijavu učinjenu telefonski ili na koji drugi način;
  - 3) da u svim slučajevima predviđenim propisima i nastalim osnovnim i dopunskim rizicima, a naročito kada je šteta prouzrokovana od požara, eksplozije, krađe, provalne krađe, razbojništva, razbojničke krađe i saobraćajne nezgode, odmah prijavi nadležnom organu policije i navede koje su sve stvari uništene odnosno oštećene ili su nestale prilikom nastanka osiguranog slučaja;
  - 4) da odmah po nastanku osiguranog slučaja, odnosno kada je to moguće, podnese Osiguravaču popis uništenih odnosno oštećenih stvari uz približno naznačenje njihove vrijednosti;
  - 5) da do uvida u oštećenja od strane predstavnika Osiguravača ne promijeni stanje oštećenih odnosno uništenih stvari, osim ako je promjena potrebna u javnom interesu ili radi smanjenja odnosno sprečavanja uvećanja štete;

2. Ako je nastupio osigurani slučaj krađe vozila, Osiguranik je prilikom pismene prijave štete dužan predočiti Osiguravaču:

- 1) sve primjerke originalnih ključeva za vozilo koji su postojali u trenutku proizvodnje vozila i njegovog prvog stavljanja u promet, i
- 2) sve primjerke originalnih ključeva za zaštitne uređaje koji su postojali u trenutku ugradnje zaštitnog uređaja ili sve primjerke ključeva drugih sigurnosnih sistema koje je vozilo posjedovalo, i
- 3) originalnu saobraćajnu dozvolu odnosno Potvrdu o registraciji i Potvrdu o vlasništvu.

3. Osiguranik je dužan da Osiguravaču pruži sve podatke sa kojima raspolaže, a koji su neophodni za utvrđivanje uzroka, obima i visine štete. Osiguravač može isto tako zahtijevati da mu Osiguranik pribavi i druge dokaze, ukoliko je to potrebno i opravdano radi utvrđivanja uzroka, obima i visine štete, a naročito dokaz da je Osiguranik prijavio nastanak događaja nadležnom organu.

4. Ako Osiguranik ne izvrši u određeno vrijeme svoje obaveze obavještavanja Osiguravača i obavezu iz stava 1. tačke 2) ovog člana, dužan je naknaditi Osiguravaču štetu koju bi ovaj zbog toga imao.

#### Utvrđivanje i procjena štete i vještačenje

##### Član 9.

1. Po prijemu prijave o nastalom osiguranom slučaju Osiguravač je dužan da najkasnije u roku od sedam dana pristupi utvrđivanju i procjeni štete, u suprotnom slučaju Osiguranik može početi sa otklanjanjem štete pod uslovima da prethodno obezbijedi dokaze u pogledu nastanka osiguranog slučaja i obima štete.
2. U slučaju da se ugovorne strane ne slože prilikom zajedničkog utvrđivanja i procjene štete, svaka ugovorna strana može tražiti da štetu utvrdi stručna komisija (vještačenje).
3. Svaka ugovorna strana pismeno imenuje svoga vještaka. Za vještake se mogu imenovati lica koja nisu u radnom odnosu sa Osiguravačem odnosno Ugovaračem osiguranja i Osiguranikom niti u srodstvu sa ovima. Prije početka postupka vještačenja oba imenovana vještaka biraju trećeg vještaka za predsjednika.
4. Predmet vještačenja mogu biti samo sporne činjenice u pogledu nastanka osiguranog slučaja, obima oštećenja i visine štete. Koje će sporne činjenice biti predmet vještačenja i postupka vještačenja određuju u svakom pojedinom slučaju Osiguranik i Osiguravač pismenim sporazumom o vještačenju.
5. Svaka ugovorna strana snosi troškove svog vještaka. Troškove predsjednika snose obje strane na jednake dijelove.
6. Nalaz vještaka je konačan i obavezuje ugovorne strane, a može se pobijati samo u slučaju računске greške.

#### Učešće Osiguranika u šteti (franšiza)

##### Član 10.

1. Ugovarač osiguranja može da zaključi ugovor o osiguranju sa učešćem u šteti (franšiza) ili bez učešća u šteti.
2. Učešće u šteti (franšiza) se ugovara u procentualnom iznosu od visine štete, s tim da tako dobijena vrijednost ne može biti manja od minimalnog fiksnog iznosa franšize iskazanog na polisi osiguranja.
3. Ako je zaključen ugovor o osiguranju sa učešćem u šteti (franšizom) Ugovarač odnosno Osiguranik učestvuje u svakoj pojedinačnoj šteti u ugovorenom procentu franšize a minimalno u fiksnom iznosu franšize iskazanom na polisi.
4. Štete zbog oštećenja tapaciranih dijelova vozila, nadoknađuju se bez umanjenja za iznos ugovorene franšize.
5. Procenti i iznosi minimalne franšize obavezno se upisuju u polis osiguranja.

#### Pravna situacija poslije nastanka osiguranog slučaja

##### Član 11.

1. U slučaju oštećenja vozila (djelimična šteta) i isplate naknade iz osiguranja, vozilo ostaje i dalje osigurano u visini njegove vrijednosti u smislu ovih Uslova.
2. U slučaju uništenja vozila (totalna šteta) ili nestanka vozila, osiguranje prestaje po samom zakonu.
3. Odredbe stava 1. i 2. ovog člana shodno se primjenjuju i na ostale osigurane stvari, osim kod onih za koje je drukčije ugovoreno.

#### Pismeni oblik

##### Član 12.

1. Sporazumi koji se odnose na sadržinu ugovora o osiguranju punovažni su samo ako su zaključeni u pismenom obliku.
2. Sva obavještenja i izjave koje se daju po odredbama ugovora o osiguranju moraju biti date u pismenom obliku, sa izuzetkom obavještenja Osiguravača po članu 13. ovih Uslova.

#### Izmjena Uslova osiguranja i Premijskog sistema

##### Član 13.

1. Ako Osiguravač izmjeni uslove osiguranja ili tarifu premija dužan je o tome pismeno ili na drugi pogodan način (dnevna štampa, radio, televizija, email i web portal) obavijestiti Ugovarača osiguranja najkasnije 60 dana prije isteka tekuće godine osiguranja.
2. Odredba iz prethodnog stava primjenjuje se kod svih osiguranja zaključenih na period osiguranja duži od godinu dana.
3. Ukoliko Ugovarač osiguranja ne želi prihvatiti izmjene, o tome pismeno obavještava Osiguravača u roku od 60 dana od dana prijema obavještenja o promjeni. U tom slučaju ugovor o osiguranju prestaje istekom tekuće godine osiguranja.
4. Ako Ugovarač osiguranja ne otkaže ugovor o osiguranju u roku iz stava 3. ovoga člana, ugovor o osiguranju se početkom sljedećeg perioda osiguranja mijenja u skladu s izvršenim promjenama u uslovima osiguranja, odnosno tarifi premija.
5. Na ugovore o osiguranju zaključene na period do jedne godine primjenjuju se uslovi važeći u trenutku zaključenja ugovora o osiguranju sve do isteka.

#### Teritorijalno važenje osiguranja

##### Član 14.

1. Osiguranje vrijedi za vrijeme dok se vozilo nalazi na teritoriji BiH i ostalih evropskih zemalja članica sistema zelene karte, ako se drukčije ne ugovori u polisi osiguranja. Ako se ugovori proširenje teritorijalnog pokrivača na neke zemlje izvan sistema zelene karte, ili se neka od zemalja - članica sistema zelene karte izuzme iz teritorijalnog pokrivača, u polis osiguranja se upisuje odgovarajuća klauzula o tome.
2. Osiguranje vozila inostrane i carinske registracije važi samo na teritoriji države Bosne i Hercegovine, što treba obavezno upisati na polisi osiguranja.
3. Osiguranje autobusa registrovanih za obavljanje gradskog i prigradskog saobraćaja važi samo na teritoriji države Bosne i Hercegovine, ako se drugačije ne ugovori u polisi osiguranja i ako se ne plati dodatna premija.

#### Saosigurana lica

##### Član 15.

1. Osim Ugovarača osiguranja-fizičkog lica, saosigurana su i lica kojima je Ugovarač osiguranja prepustio upravljanje vozilom samo ako je Osiguravač prethodno dao pismenu saglasnost nakon pismenog zahtjeva Ugovarača osiguranja.
2. Ako se ne dokaže suprotno, smatra se da je licu koje s njim živi u zajedničkom domaćinstvu Ugovarač osiguranja prepustio upravljanje vozilom. U tim slučajevima nije potrebna pismena saglasnost osiguravača.
3. U slučaju kada je Ugovarač osiguranja pravno lice, saosigurana su lica samo ona koja su kod Ugovarača osiguranja u radnom odnosu.
4. Kod osiguranja vozila u dugoročnom zakupu - leasingu, vrijede predhodne odredbe ovog člana.
5. Znanje i ponašanje saosiguranog lica ima se smatrati kao znanje i ponašanje Ugovarača osiguranja.

#### Subrogacija - prelaz Osiguranikovih prava prema odgovornom licu na Osiguravača

##### Član 16.

1. Isplatom naknade iz osiguranja sva Osiguranikova prava prema licu koje je po ma kom osnovu odgovorno za štetu prelaze na Osiguravača, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade.
2. Ako je krivičom Osiguranika onemogućen ovaj prelaz prava na Osiguravača, u potpunosti ili djelimično, Osiguravač se oslobađa u odgovarajućoj mjeri svoje obaveze prema Osiguraniku.



3. Prelaz prava sa Osiguranika na Osiguravača ne može biti na štetu Osiguranika, te ako je naknada koju je Osiguranik dobio od Osiguravača iz bilo kog razloga niža od štete koju je pretrpio, Osiguranik ima pravo da mu se iz sredstava odgovornog lica isplati ostatak naknade prije isplate Osiguravačevog potraživanja po osnovu prava koja su prešla na njega.
4. Izuzetno od odredbi o prelazu Osiguranikovih prava, ova prava ne prelaze na Osiguravača ako je štetu prouzrokovao supružnik, srodnik po krvi u prvoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik Osiguranika, ili osoba koja sa Osiguranikom živi u zajedničkom domaćinstvu kao i ovlaštena osoba, osoba sa odobrenjem ili zaposlenik Osiguranika, osim ako su ta lica štetu prouzrokovala namjerno.
5. Ako je neko od lica pomenutih u prethodnom stavu bilo osigurano od odgovornosti, Osiguravač može zahtijevati od njegovog Osiguravača naknadu iznosa koji je isplatio Osiguraniku.
- 2) audio i video aparati i uređaji uključujući i radio stanice, koji nisu ugrađeni od strane proizvođača,
- 3) reklamni natpisi u vozilu i na vozilu,
- 4) troškovi vuče odnosno prevoza putničkog vozila do mjesta prebivališta odnosno sjedišta Osiguranika ako vozilo nije u voznom stanju zbog saobraćajne nezgode ili kvara kao i troškovi prevoza vozača i putnika (koji su se nalazili u vozilu), i to prevoznim sredstvom u javnom saobraćaju do mjesta prebivališta, a najviše prema broju registrovanih mjesta.

#### Otkaz ugovora o osiguranju

##### Član 17.

1. Ako je ugovor o osiguranju zaključen na rok duži od 5 godina, svaka ugovorna strana može otkazati ugovor o osiguranju, obavještavajući drugu ugovornu stranu pismenim putem najkasnije 6 mjeseci prije isteka ugovora o osiguranju.
2. Ako je ugovor o osiguranju zaključen sa neodređenim rokom trajanja svaka strana može raskinuti sa danom dospelosti premije, obavještavajući pismenim putem drugu stranu najkasnije tri mjeseca prije dospelosti premije.

#### Nadležnost u slučaju spora

##### Član 18.

1. U slučaju spora Ugovarača osiguranja odnosno Osiguranika i osiguravača nadležan je Općinski sud u Sarajevu.

#### 3. POSEBNE ODREDBE OSNOVNO OSIGURANJE - POTPUNO, DJELIMIČNO I POSEBNI OBLICI KASKO OSIGURANJA MOTORNIH I PRIKLJUČNIH VOZILA

##### Predmet kasko osiguranja cestovnih vozila

##### Član 19.

1. Predmet osiguranja su sve vrste motornih, priključnih, radnih i šinskih vozila i njihovi sastavni dijelovi.
2. Sastavnim dijelovima i opremom vozila smatraju se:
  - 1) alat, pribor i rezervni dijelovi standardno isporučeni za taj tip vozila;
  - 2) radio, CD uređaj koji proizvođač standardno isporučuje za taj tip vozila;
  - 3) uređaj za obezbjeđenje od krađe, sigurnosni trougao, sigurnosni pojasevi, tahograf, uže odnosno ruda za vuču, oprema za pružanje prve pomoći, rezervne sijalice, dodatna spoljna i unutrašnja ogledala i lampe, žmigavci za obilježavanje vozila zaustavljenog noću na kolovozu puta i halogena svjetla, maglenke, grijač zadnjeg stakla, brisač zadnjeg stakla, naslon za glavu, lanci za snijeg, aparat za gašenje požara na vozilima za prevoz lakozapaljivih i eksplozivnih materijala i vatrogasne naprave u vozilu izbaciti crveno.
3. Ako je u iznosu sume osiguranja uzeta u obzir i dodatna oprema odnosno oprema koja se ne proizvodi u standardnoj (serijskoj) izvedbi proizvođača vozila ista je pokrivena osiguranjem;
  - 1) Suma osiguranja za stvari iz stava 3. ovog člana je novonabavna cijena osigurane stvari. Kod obračuna naknade štete iz osiguranja kao temelj služi suma osiguranja određena u ugovoru o osiguranju i to je ujedno maksimalna obaveza osiguravača za slučaj totalne štete.
  - 2) Osiguranje stvari iz stava 3. ovog člana može se zaključiti samo uz uslov da je za to vozilo zaključeno potpuno kasko osiguranje.
4. Ako se, uz potpuno kasko osiguranje posebno ugovori, predmet osiguranja mogu biti:
  - 1) alat, dodatna oprema, priključni uređaji, sezonski pneumatici sa naplacima pribor i rezervni dijelovi, koji se ne smatraju sastavnim dijelovima vozila;

5. Osiguranjem su obuhvaćene štete koje nastanu za vrijeme dok su dijelovi, alat i oprema za koje je osiguranje posebno ugovoreno, pričvršćeni na vozilu ili se nalaze u zaključanom vozilu.
6. Nije pokriven rizik krađe, teške krađe, razbojništva i razbojničke krađe za stvari iz stava 2, 3 i 4. ovog člana ako nema tragova obijanja vozila ili prijave nadležnom organu policije.
7. Vozila iz stava 1. ovog člana ne smatraju se osiguranim dok ih treća lica transportuju drugim prevoznim sredstvom i dok se nalaze u servisnim radionicama. Smatraće se da je vozilo u servisnoj radionici ako se nalazi na praking prostoru ili unutar prostora servisne radionice).

#### Osigurani rizici potpunog kasko osiguranja

##### Član 20.

Kod potpunog kasko osiguranja vozila, Osiguravač je dužan da naknadi štetu prouzrokovanu uništenjem i oštećenjem osiguranog vozila, kao i stvari osiguranih u smislu člana 19. ovih Uslova, koja nastane kao posljedica jednog od ugovorenih osnovnih ili dopunskih rizika potpunog kasko osiguranja.

1. Osnovni rizici potpunog kasko osiguranja - osnovni paket rizika:
  - 1) saobraćajna nezgoda  
kao na primjer: prevruće, sudar, udar, iskliznuće, survavanje i slično. Osiguranjem su obuhvaćena i sva ostala uništenja odnosno oštećenja prouzrokovana od iznenadnih događaja spolja pod dejstvom mehaničke sile, a nezavisno od isključive volje Ugovarača osiguranja Osiguranika ili vozača, kao i oštećenja prouzrokovana iznenadnim termičkim ili hemijskim djelovanjem spolja;
  - 2) pad ili udar nekog predmeta;
  - 3) požar  
Požarom se smatra vatra nastala iznenada ili neočekivano. Osiguravač nije u obavezi da naknadi štetu na električnoj instalaciji, kada je nastala pregorjevanjem električne instalacije na vozilu, osim ako se razvio požar;
  - 4) udar groma  
Osiguranje od udara groma obuhvata štete koje prouzrokuje grom dejstvom snage ili toplote;
  - 5) eksplozija - osim eksplozije od nuklearne energije. Eksplozijom se smatra iznenadno ispoljavanje sile zasnovano na težnji pare ili gasova za proširenjem, osim eksplozije uzrokovane eksplozivnom napravom ili na način definisan u članu 24. stav 17. ovih Uslova;
  - 6) oluja  
Olujom se smatra vjetar brzine 17,2 metra u sekundi, odnosno 62 km na sat (jačine 8 stepeni po Boforovoj skali) ili više;
  - 7) grad (tuča)  
Osiguranjem su obuhvaćene štete nastale uslijed neposrednog udara grada;
  - 8) snježne lavine  
Snježnom lavinom se smatra snježna masa u pokretu, koja se otkida sa planinskih strana. Osiguranjem su obuhvaćene štete prouzrokovane djelovanjem vazdušnog pritiska od snježne lavine;
  - 9) pad vazdušnih letjelica svih vrsta;

10) manifestacije i demonstracije  
 Manifestacije i demonstracije u smislu ovih Uslova su organizovano ili spontano javno ispoljavanje raspoloženja grupe građana. Smatra se da je nastao osigurani slučaj manifestacije ili demonstracije ako je osigurana stvar uništena ili oštećena na bilo koji način djelovanjem manifestanata odnosno demonstranata. Osiguranjem nisu obuhvaćene štete koje nastanu na osiguranim stvarima djelovanjem učesnika manifestacija ili demonstracija, ukoliko javno ispoljavanje njihovog raspoloženja ima za cilj svrgavanje postojeće vlasti i preuzimanje vlasti ili je upereno protiv vlasti ili poprimilo karakter takvog i tolikog ugrožavanja javnog mira, života, zdravlja i imovine ljudi i funkcionisanja komunalnog sistema, da prijete da se pretvori u proteste i pobunu;

11) zlonamjerni postupak ili obijest trećih lica;

12) oštećenja tapaciranih dijelova vozila, i to samo ako je oštećenje prouzrokovano prilikom pružanja pomoći licima koja su povrijeđena u saobraćajnoj nezgodi.

13) namjerno prouzrokovana šteta na osiguranoj stvari, u cilju sprečavanja veće štete na toj ili drugoj stvari ili licima;

14) krađe, provalne krađe, protivpravnog oduzimanja vozila u namjeri da se upotrijebi za vožnju, razbojničke krađe, razbojništva. Smatra se da je vozilo nestalo ako se ne pronađe u roku od 30 dana računajući od dana prijave nestanka vozila nadležnom odjelu Ministarstva unutrašnjih poslova. Štete nastale usljed krađe dijelova vozila, kao i usljed krađe alata, pribora, rezervnih i drugih standardnih i naknadno ili nestandardno ugrađenih dijelova, obuhvaćene su osiguranjem samo ako su dijelovi, u trenutku izvršenja krađe bili pričvršćeni na vozilu, ili ako su se nalazili u zaključanom vozilu. ruzuk krađe ne može se ugovoriti za posebne oblike kasko osiguranja.

## 2. Dopunski rizici

Ako se posebno ugovori i plati dodatna premija osiguranjem je pokriven dopunski rizik:

- 1) rizik poplave, bujice, visoke vode,
  - a. Poplavom se smatra, stihijsko, neočekivano plavljenje terena od stalnih voda (rijeka, jezera, mora i dr.) usljed toga što se voda izlila iz korita i provalila odbrambeni nasip ili branu, izlivanja vode usljed izvanredno visoke plime i talasa, na moru i jezerima, neobične jačine i od nadolaženja vode iz vještačkih jezera. Poplavom se smatra i neočekivano plavljenje terena usljed naglog obrazovanja velike količine vodene mase koja nastane kao posljedica provale oblaka.
  - b. Bujicom se smatra stihijsko neočekivano plavljenje terena vodenom masom koja se obrazuje na nizbrdnim terenima usljed jakih atmosferskih padavina i sliva ulicama i putevima.
  - c. Visokom vodom se smatra:
    - izuzetna pojava neobičajenog porasta vodostaja u neočekivano vrijeme;
    - podzemna voda kao posljedica visoke vode.
  - d. Obaveza osiguravača za štete od visoke vode i podzemne vode kao njene posljedice počinje sa porastom visoke vode iznad unaprijed utvrđenih mjesečnih kvota vodostaja ili protoka izmjerenih prema pokazivaču vodostaja najbližem mjestu štete.
  - e. Za svaki pojedini mjesec normalan je onaj najviši mjesečni vodostaj za posljednjih 20 godina koji pokazuje pokazivač vodostaja najbliži mjestu štete, uz isključenje izuzetno visokih vodostaja.
  - f. Osiguranjem su obuhvaćene samo štete prouzrokovane na osiguranoj stvari za vrijeme dok traje poplava, bujica ili visoka voda i neposredno poslije povlačenja vode.
  - g. Osiguranjem nisu obuhvaćene:
    - štete od plavljenja vode izliveno iz kanalizacione mreže osim ako je do izlivanja došlo usljed poplave ili bujice;
    - štete na vozilu dok se nalazi na prostoru između potoka odnosno rijeke i nasipa, osim ako se posebno ugovori;
    - štete na vozilu dok se nalazi u živom ili suhom koritu potoka ili rijeke, osim ako se posebno ugovori.

h. Osiguravač nije u obavezi da naknadi štetu koja je nastala usljed kretanja vozila kroz poplavljen teren, riječno korito ili potok, ili u slučaju kada je vozaču bilo poznato da se kreće u susret stihijskom djelovanju vode, osim kada se radi o spašavanju ljudi i imovine. Osiguravač nije u obavezi naknade štete za oštećenje dijelova vozila nastale usljed stavljanja vozila u pogon prije detaljnog pregleda, po ostvarivanju rizika.

## 2) rizik loma i nekih drugih opasnosti

a. Obim pokrića i način ugovaranja rizika loma i nekih drugih opasnosti opisan je u Poglavlju 4. (od člana 33. do člana 40. ovih Uslova).

### Djelimično kasko osiguranje

#### Član 21.

1. Predmet djelimičnog kasko osiguranja u smislu ovih Uslova su sve vrste standardno ugrađenih stakala na motornom vozilu, osim šteta na svjetlima, ogledalima i panorama krovu.
2. Uz djelimično kasko osiguranje nije moguće zaključiti osiguranje naknadno ugrađene opreme, prtljaga te drugih stvari u vozilu i na vozilu, koje se ne smatraju sastavnim dijelom vozila.
3. Djelimično kasko osiguranje zaključuje se bez učešća Osiguranika u šteti- franšize.
4. Na djelimično kasko osiguranje ne primjenjuju se odredbe o bonusu i malusu.
5. Osiguravač je u obavezi da naknadi stvarnu štetu, ali najviše do 5.000,00 KM po jednom osiguranom slučaju i ukupno za period trajanja osiguranja za putnička vozila, 10.000,00 KM po jednom osiguranom slučaju i ukupno za period trajanja osiguranja za teretna i ostala vozila i 15.000,00 KM po jednom osiguranom slučaju i ukupno za period trajanja osiguranja za autobuse.

### Posebni oblici kasko osiguranja

#### Član 22.

1. Posebni oblici kasko osiguranja mogu se zaključiti za: putničke automobile, teretna vozila, autobuse, vučna vozila, specijalna vozila, motocikle, prikolice, radne mašine.
2. Na posebne oblike osiguranja ne primjenjuju se odredbe o premiji za kratkoročna osiguranja, odredbe o obračunu premije „pro rata temporis“ i odredbe o bonusu i malusu.
3. Posebni oblici kasko osiguranja:
  - 1) Osiguranje vozila za vrijeme probnih vožnji i boravka u skladištima - osiguravaju se vozila (nova i polovna) za vrijeme probnih vožnji i boravka u skladištima u tvornicama i auto prodajnim centrima. Kod prvog osiguranja premija se na početku perioda računa kao akontacija na osnovu broja vozila u prethodnom periodu ili na osnovu planiranog broja vozila za tekući period osiguranja. Konačan obračun vrši se na kraju perioda osiguranja na osnovu stvarnog broja nabavljenih vozila. Ako se osiguravaju nedovršena vozila premija se obračunava od godišnje premije utvrđene prema nabavnoj cijeni nedovršenog vozila.
  - 2) Osiguranje vozila za vrijeme dopremanja na vlastitim osovinama („per axe“),
  - 3) Osiguranje vozila za vrijeme dok se nalaze u vanevropskim zemljama - moguće je zaključiti samo uz osnovno godišnje osiguranje motornog vozila, bez uključenog rizika krađe.
4. Osigurani su osnovni rizici navedeni u članu 20., osim rizika krađe, provalne krađe protivpravnog oduzimanja vozila u namjeri da se upotrijebi za vožnju, razbojnička krađa, razbojništva i prevare.
5. Kod posebnih oblika kasko osiguranja za vozila definisana stavom 1.i 2. obavezno se ugovara franšiza u visini od 10% od iznosa štete.

**Osiguranje naknadno ili nestandardno ugrađenih dijelova ili opreme****Član 23.**

1. Ako se posebno ugovori, osiguranjem su, od rizika potpunog kasko osiguranja iz člana 20. ovih Uslova, obuhvaćeni:
  - 1) alat, dodatna oprema, priključni uređaji, pribor i rezervni dijelovi koji nisu pomenuti u članu 19. stav 3. ovih Uslova, kao i razni ukrasni dijelovi i uređaji namijenjeni vozilu, koji su naknadno ugrađeni, pričvršćeni, odnosno stavljeni u vozilo;
  - 2) radio aparati, radio stanice, televizori i ostali audio i video aparati i uređaji, autotelefoni, mobilni telefoni, navigacijski uređaji, klima uređaji, plinski uređaji za pogon motora u vozilu, konstrukcijski predviđen za upotrebu u vozilu i izvan vozila, kao i svi ostali nepomenuti dijelovi i oprema namijenjeni vozilu, koji su naknadno ugrađeni, pričvršćeni, odnosno stavljeni u vozilo, s tim što u ovom slučaju osiguranjem nije pokriven rizik iz člana 20. stav 1. tačka 11. i i stav 2. tačka 1. ovih Uslova ako nema tragova obijanja vrata vozila;
  - 3) reklamni natpisi u vozilu i na vozilu.
2. Sastavnim dijelovima radio i video uređaja, radio aparata, autotelefona i navigacijskih uređaja smatraju se i pripadajuća antena i zvučnici.
3. Osiguranjem su obuhvaćene štete koje nastanu za vrijeme dok su dijelovi, alat i oprema za koje je osiguranje posebno ugovoreno, pričvršćeni na vozilu ili se nalaze u zaključanom vozilu.
4. Kod osiguranja iz stava 1. tačke 1., 2. i 3. ovog člana:
  - a. suma osiguranja treba da bude jednaka vrijednosti osigurane stvari;
  - b. kod obračuna naknade iz osiguranja kao osnova služi suma osiguranja koju je u polici odredio Ugovarač osiguranja. Kod totalne štete Osiguraniku se naknađuje vrijednost osigurane stvari, ali najviše do visine sume osiguranja.
5. Kod osiguranja iz stava 1. tačka 3. ovog člana suma osiguranja treba da bude jednaka cijeni izrade novog natpisa. Kod totalne ili djelimične štete odšteta se isplaćuje u cjelosti, ali najviše do visine sume osiguranja.

**Kasko osiguranje vozila u dugoročnom zakupu - leasingu****Član 24.**

1. Kod osiguranja vozila u dugoročnom zakupu (u daljem tekstu: leasing) prava iz ugovora o kasko osiguranju pripadaju davaocu leasinga (vlasniku vozila), koji se u policu upisuje kao Osiguranik, ako se drugačije ne ugovori.
2. U policu se obavezno upisuje da je osigurano vozilo u leasingu, vrsta leasinga, vlasnik vozila- davatelj leasinga i broj ugovora o leasingu.
3. Klauzula o vinkulaciji polise upisuje se na polisu u skladu sa ugovorom o leasingu.
4. Korisnik leasinga prilikom zaključenja osiguranja za vozilo nabavljeno putem leasinga ima pravo na bonus, malus i povlastice u skladu sa odredbama ovih Uslova.

**Isključenje obaveze osiguravača****Član 25.**

1. Osiguravač nije u obavezi da naknadi štete i troškove koji nisu prouzrokovani od rizika iz člana 20. i 21. ovih Uslova, kao ni štetu i troškove koji su nastali:
  - 1) zbog kvara na vozilu za vrijeme pogona (tzv. pogonske štete), na primjer usljed:
    - grešaka u materijalu,
    - grešaka u konstrukciji i izradi,
    - istrošenosti materijala,
    - kočenja,
    - lošeg rukovanja,
    - oštećenja na gibnjevima i amortizerima,
    - probušenja ili prsnuća spoljne ili unutrašnje gume,
    - oštećenja dijelova vozila usljed vožnje sa praznom gumom,
    - nedovoljnog podmazivanja,
    - nedostatka vode u hladnjaku,
    - eksplozije u prostoru za unutrašnje sagorijevanje (cilindar motora),
    - oštećenja na električnim instalacijama,
    - pretjeranog opterećenja i drugih pogonskih šteta.

Međutim, Osiguravač je u obavezi da naknadi štetu od saobraćajne nezgode, požara i eksplozije, koja bi nastala neposredno kao posljedica pogonske štete.

- 2) Zbog smrzavanja tečnosti u hladnjaku ili bloku motora,
- 3) na motoru ili drugim sklopovima na vozilu, kao posljedica gubitka ulja ili tečnosti iz hladnjaka u toku nastavljanja vožnje poslije oštećenja vozila,
- 4) gubitkom pogonskog materijala usljed ostvarenog osiguranog slučaja,
- 5) gubitkom ulja iz motora, diferencijala, mjenjača i tečnosti za hlađenje,
- 6) od tovara koji se vozilom prevozi, osim u slučaju saobraćajne nezgode,
- 7) od tereta prilikom utovara i istovara, Ako prilikom utovara ili istovara iz vozila sa samoistovarnim sandukom dođe do prevrtanja cijelog vozila, naknadiiva je samo šteta nastala kao posljedica prevrtanja, usljed rada kiper-uređaja i preopterećenja koje uzrokuje oštećenje ili uništenje dijelova vozila.
- 8) usljed toga što je vozilo stavljeno u pogon prije konačne opravke, osim kada se radi o šteti nastaloj poslije privremene opravke koja treba da omogući kretanje ili vuču vozila do radionice koja treba da izvrši drugu privremenu ili konačnu opravku,
- 9) usljed tehničke neispravnosti vozila, izuzev ako je tehnička neispravnost nastala iznenada u toku vožnje i prouzrokovala ostvarenje rizika iz člana 20. ovih Uslova, opterećenja preko dozvoljene nosivosti, istrošenosti guma preko propisane granice istrošenosti, kao i u drugim slučajevima u kojima je šteta nastala kao isključiva posljedica nepridržavanja ili povrede odredbi o zaštitnim mjerama,
- 10) za vrijeme prevoza drugim prevoznim sredstvom na kopnu, unutar njim vodama i moru, osim prevoza po nalogu Osiguravača i prevoza skelom (brodaricom ili trajektom u priobalnoj plovidbi u Jadranskom moru),
- 11) posredno ostvarenjem osiguranog slučaja, kao: gubitak zarade, danguba, kazna, troškovi korištenja iznajmljenog vozila, plaćanja po osnovu odgovornosti, naknade za garažiranje i čuvanje vozila, osim uz saglasnost Osiguravača odobrene naknade za čuvanje vozila najnužnije potrebno vrijeme na mjestu nezgode ako se ne radi o mjestu prebivališta odnosno sjedišta Osiguranika,
- 12) umanjenjem vrijednosti vozila poslije opravke koja je izvršena u vezi sa ostvarenim osiguranim slučajem,
- 13) ostvarenjem rizika krađe, provalne krađe, protivpravog oduzimanja vozila, razbojničke krađe i razbojništva, ako je počinitelj supružnik, srodnik po krvi u prvoj liniji, brat ili sestra, usvojlac ili usvojenik Ugovarača osiguranja, odnosno Osiguranika ili lice koje sa Ugovaračem osiguranja odnosno Osiguranikom živi u zajedničkom domaćinstvu, a ne radi se o licu za čije postupke Osiguranik odgovara po bilo kom osnovu,
- 14) prevarom, pronevjerom ili utajom od osobe kojoj je vozilo dato u najam ili na korištenje,
- 15) za vrijeme dok je već iznajmljeno vozilo dato u podnajam ili na korištenje,
- 16) za vrijeme dok je vozilo mobilisano ili rekvirirano od strane vlasti i to od trenutka stizanja na prvo odredište do trenutka preuzimanja vozila ako se drugačije ne ugovori,
- 17) usljed eksploziva, eksplozivnih naprava, mina, torpeda, bombi, metaka svih kalibara ili drugih oružja,
- 18) usljed rata, invazije, djelovanja stranog neprijatelja ili ratu sličnih operacija, koji su neposredna posljedica neprijateljskog postupanja bez obzira da li je rat objavljen ili ne, građansko rata, pobune, revolucije, vojne ili uzurpatorske vlasti, ustanka, kao i nemira koji nastanu iz takvih događaja,



- 19) usljed zapljenjenja, uzapćenja, ograničenja ili zadržavanja i posljedica tih događaja ili pokušaja da se izvrše konfiskacije, rekvizicije ili uništavanja imovine od strane ili po naredbi bilo koje državne, javne ili lokalne vlasti,
  - 20) usljed sabotaže ili akta terorizma, koji bude počinjen u političke, religijske, ideološke ili slične svrhe uključujući namjere uticanja na bilo koju vladu i/ili dovođenje u strah javnosti ili bilo kojeg dijela javnosti.
  - 21) usljed zemljotresa,
  - 22) Osiguravač nije u obavezi da naknadi štetu koja je nastala usljed kretanja vozila kroz poplavljen teren, riječno korito ili potok, ili u slučaju kada je vozaču bilo poznato da se kreće u susret stihijskom djelovanju vode. Osiguravač nije u obavezi ni za oštećenje dijelova vozila nastalog usljed stavljanja vozila u pogon prije detaljnog pregleda, po ostvarivanju rizika.
2. Ukoliko nije posebno ugovoreno i nije plaćena dodatna premija, Osiguravač nije u obavezi da naknadi:
- 1) štete koje nastanu nakon iznajmljivanja vozila (kod rent a car vozila), štete kod taxi vozila i vozila koja učestvuju u trkama.
  - 2) štete koje nastanu van teritorije zemalja u smislu člana 14. ovih Uslova.

### Gubitak prava iz osiguranja

#### Član 26.

#### 1. Osiguranik gubi prava iz osiguranja:

- 1) za vrijeme dok vozilom upravlja lice bez odgovarajuće dozvole za upravljanje konkretnom vrstom vozila, osim:
  - a. kada se radi o ostvarenju opasnosti predviđenih u članu 20. Stav 1. tačka 14. Ovih Uslova, a ne radi se o slučaju predviđenom u članu 25. stav 1. Tačka 13. ovih Uslova.
  - b. kada lice, koje u svrhu pripremanja i polaganja ispita za dobivanje službene isprave, upravlja vozilom uz neposredni nadzor službeno ovlaštene stručne osobe,
  - c. kada vozač, koji je u radnom odnosu kod Ugovarača osiguranja ili Osiguranika za vrijeme dok upravlja tim vozilom omogućiti da vozilom upravlja i lice bez odgovarajuće dozvole za upravljanje dotičnom vrstom vozila. Smatrat će se da vozač nema odgovarajuću dozvolu za upravljanje vozilom kada nije takvu dozvolu pribavio na način propisan zakonom ili kada mu je od nadležnog tijela izrečena mjera zabrane upravljanja vozilom kategorije kojoj pripada vozilo kojim je upravljao u trenutku nezgode.
- 2) za vrijeme dok vozilom upravlja vozač pod dejstvom alkohola, opojnih droga ili drugih opojnih sredstava, s tim što se u ovom slučaju primjenjuje i odredba stava 2. tačka 2. i 3. ovog člana.

#### U smislu ovih Uslova smatra se:

- a. da je vozač pod dejstvom alkohola:
  - ako se neposredno poslije nezgode metodom mjerenja količine alkohola u krvi, kod vozača utvrdi da je u trenutku nezgode imao veće prisustvo količine alkohola u krvi od količine predviđene Zakonom o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u BiH, ili kod koga se, bez obzira na količinu alkohola u krvi, stručnim pregledom utvrdi da pokazuje znakove poremećenosti izazvane djelovanjem alkohola,
  - ako se kod profesionalnih vozača određenih kategorija, vozača javnog prevoza, vozača instruktora, kandidata za vozače i vozača koji ima manje od 21 godine starosti ili manje od tri godine vozačkog iskustva utvrdi prisustvo količine alkohola u krvi iznad 0,00 g/kg, ili kod koga se, bez obzira na količinu alkohola u krvi, stručnim pregledom utvrdi da pokazuje znakove poremećenosti izazvane djelovanjem alkohola,
  - za vrijeme upravljanja vozilom pravnog lica, bez obzira na količinu alkohola u krvi vozača, ako se utvrdi da je za vrijeme dok je upravljao vozilom uzimao alkoholna pića, ili je otpočeo vožnju, a u organizmu je imao alkohola ili je pokazivao znake alkoholne poremećenosti. s tim što se u ovom slučaju primjenjuju i odredbe stava 2. tačke 2. ovog člana Uslova osiguranja,
  - ako je alkoholni test pozitivan, a ne pobrine se da se analizom tačno utvrdi stepen njegove alkoholiziranosti, osim u slučajevima kada bi uzimanje krvi bilo štetno po zdravlje (na primjer hemofilija),

- ako poslije saobraćajne nezgode izbjegne ili odbije da se podvrgne ispitivanju njegove alkoholiziranosti ili konzumiranja alkohola tako da onemogućiti utvrđivanje prisustva alkohola u krvi, odnosno stepena alkoholiziranosti u trenutku nastanka udesa, te ako poslije saobraćajne nezgode ne obezbijedi (osigura) ispitivanje njegove alkoholiziranosti ili konzumiranja alkohola u slučajevima kada se saobraćajna nezgoda desi u vrijeme i na mjestu gdje nema ovlaštenih predstavnika nadležnog tijela radi uviđaja na licu mjesta saobraćajne nezgode, a bio je u mogućnosti obezbijediti s obzirom na zdravstveno stanje i okolnosti u kojima se nalazio.

- b. da je vozač pod dejstvom opojnih droga, drugih opojnih sredstava ili lijekova:
  - ako se stručnim pregledom utvrdi da pokazuje znakove poremećenosti, usljed upotrebe opojnih droga, drugih opojnih sredstava ili lijekova,
  - ako u organizmu budu pronađeni tragovi opojnih droga, drugih opojnih sredstava ili lijekova na kojima je označeno da se ne smiju upotrebljavati prije i za vrijeme vožnje,
  - ako Osiguranik poslije saobraćajne nezgode odbije podvrgnuti se ispitivanju prisustva opojnih droga, drugih opojnih sredstava ili lijekova u krvi ili organizmu, ili ako poslije saobraćajne nezgode ne obezbijedi (osigura) ispitivanje njegove drogiranosti ili narkotiziranosti u slučajevima kada se saobraćajna nezgoda desi u vrijeme i na mjestu gdje nema ovlaštenih predstavnika nadležnog tijela radi uviđaja na licu mjesta saobraćajne nezgode, a bio je u mogućnosti obezbijediti s obzirom na zdravstveno stanje i okolnosti u kojima se nalazio.

- 3) ako je šteta prouzrokovana namjerno ili prevarom od strane:
  - a. Ugovarača osiguranja ili Osiguranika ili članova njihove uže porodice koji sa njima žive u istom domaćinstvu,
  - b. vozača, s tim što se u ovom slučaju primjenjuje i odredba stava 3. tačka 1. ovog člana,

- 4) ako je do rizika krađe vozila, opreme ili stvari u vozilu došlo zbog toga što vozilo nije bilo zaključano,

- 5) ako kod prijavljivanja štete krađe vozila Osiguranik ne predoči:
  - sve primjerke originalnih ključeva za vozilo koji su postojali u trenutku proizvodnje vozila i njegovog prvog stavljanja u promet, i
  - sve primjerke originalnih ključeva za zaštitne uređaje koji su postojali u trenutku proizvodnje zaštitnog uređaja i njegovog stavljanja u promet ili sve primjerke ključeva drugih sigurnosnih sistema koje je vozilo posjedovalo, i
  - originalnu saobraćajnu dozvolu odnosno Potvrdu o registraciji i Potvrdu o vlasništvu.

- 6) ako ne izvrši obaveze iz člana 8. stava 1. tačke 2) i 3) ovih Uslova osiguranja,

- 7) ako je vozilo oduzeto pravomoćnom sudskom odlukom ili rješenjem, nakon postupanja policije, finansijske policije ili carine u zemlji ili inostranstvu.

- 8) ako je šteta nastala grubom nemarnošću vozača.

Grubom nemarnošću vozača se naročito smatra:

- a. prolazak kroz upaljeno crveno svjetlo,
  - b. dvostruko prekoračenje ograničene brzine,
  - c. upravljanje teretnim vozilima i autobusima u trajanju većem od dozvoljenog prema važećem Zakonu o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini.
- 9) ako se lice koje je upravljalo vozilom ne nalazi u okviru saosiguranih lica shodno članu 15. ovih Uslova.

2. U slučaju iz stava 1. tačka 1). i tačka 2). ovog člana, Osiguravač je međutim u obavezi da naknadi štetu prouzrokovanu ostvarenjem rizika predviđenih u članu 20. ovih Uslova:

- 1) ukoliko se radi o ostvarenju rizika predviđenih u članu 20. stav 1. tačka 12. ovih Uslova, a ne radi se o slučaju predviđenom u članu 25. stav 1. tačka 13. ovih Uslova,
- 2) u slučaju kada je štetu na vozilu prouzrokovao vozač koji je u radnom odnosu kod Ugovarača osiguranja odnosno Osiguranika, a za vrijeme dok upravlja tim vozilom, s tim da Osiguravač ima pravo na naplatu regresa od vozača u punom obimu isplaćene štete,

- 3) u slučaju kada je štetu na vozilu prouzrokovao vozač koji je uzeo vozilo u najam od Osiguranika koji se bavi iznajmljivanjem vozila u vidu djelatnosti, ukoliko je to posebno ugovoreno, i ukoliko je plaćena odgovarajuća premija, s tim da Osiguravač ima pravo na naplatu regresa od vozača u punom obimu isplaćene štete.
3. U slučaju iz stava 1. tačka 3.b. ovog člana, Osiguravač je međutim u obavezi da naknadi štetu prouzrokovanu ostvarenjem rizika predviđenih u članu 20. ovih Uslova:
  - 1) u slučaju kada je štetu na vozilu prouzrokovao vozač koji je uzeo vozilo u najam od Osiguranika koji se bavi iznajmljivanjem vozila u vidu djelatnosti, ukoliko je to posebno ugovoreno, i ukoliko je plaćena odgovarajuća premija, s tim da Osiguravač ima pravo na naplatu regresa od vozača u punom obimu isplaćene štete.
4. Isplatom naknade iz osiguranja za slučajeve predviđene stavom 2. i 3. ovog člana, Ugovarač osiguranja i Osiguranik bezuslovno su saglasni da osiguravač ima pravo regresa od lica koje je upravljalo vozilom u momentu nastanka osiguranog slučaja i koje je odgovorno za štetu nastalu usljed okolnosti iz prethodnih stavova ovog člana, i to za iznos isplaćen na ime naknade štete Osiguraniku/Ugovaraču osiguranja u skladu sa ovim uslovima, uvećan za pripadajuću zakonsku zateznu kamatu od dana isplate, kao i troškove postupka.

#### Osnovica za obračun premije

##### Član 27.

1. Za utvrđivanje premije mjerodavna je nabavna cijena novog vozila u trenutku zaključenja ugovora o osiguranju, a za sljedeće periode osiguranja (godinu dana) nabavna cijena na dan izdavanja polise osiguranja, ako se drugačije ne ugovori. Ako nije ugovorena mjerodavna nabavna cijena novog vozila u trenutku zaključenja ugovora o osiguranju u polisu se obavezno unosi klauzula: "Osiguranik/Ugovarač je upozoren na posljedice podosiguranja i nadosiguranja".
2. Nabavna cijena novog vozila domaće proizvodnje je prodajna cijena takvog vozila kod domaćeg proizvođača ili privrednih društava koje se bave prodajom vozila, uvećana za iznos poreza i transportne troškove.
3. Nabavna cijena novog vozila inostrane proizvodnje je izvozna cijena proizvođača, preračunata po važećem kursu stranih sredstava plaćanja, uvećana za troškove carine, poreza, transporta i ostale uobičajene troškove, ukoliko nije drugačije ugovoreno.
4. Odstupajući od prethodne odredbe iz tačke 3. ovog člana, za vozila diplomatskih i konzularnih predstavništava, misija stranih država, predstavništava međunarodnih organizacija i stranih dopisništava za koja nisu plaćeni carina i porezi, osnovica za obračun premije je stvarna cijena novog vozila umanjena za iznos neplaćene carine i poreza.
5. Za vozila uvezena na povlasticu također se kao osnovica za obračun premije može uzeti stvarna nabavna cijena novog vozila umanjena za srazmjerno oslobođenje od obaveze plaćanja carine i poreza koji omogućava povlastica. U polisu se obavezno upisuje da će naknada štete biti obračunata adekvatno zaključenom osiguranju.
6. Ako se radi o vozilu koga nema u prodaji niti u cjenovniku motornih vozila, koga izdaje ovlaštena organizacija, njegova se nabavna cijena utvrđuje prema nabavnoj cijeni sličnog odnosno srodnog vozila, a ako takvog nema cijenu utvrđuje Osiguranik/Ugovarač i Osiguravač sporazumno.
7. Iznos visine štete osiguranicima koji su obveznici poreza na dodatnu vrijednost utvrđuje se u skladu sa odredbama Zakona o PDV-u.
8. Vozila muzejske vrijednosti, trofejna vozila, vozila sastavljena od dijelova dva ili više vozila, i sl. osiguravaju se na tržišnu vrijednost po posebnom sporazumu.
9. Kod osiguranja stvari iz člana 23. stav 1. tačka 1., 2. i 3. osnovica za obračun premije je suma osiguranja koja treba da bude jednaka vrijednosti osigurane stvari.
10. Na ugovoru o osiguranju obavezno je istaknuti napomenu da će i naknada štete iz osiguranja biti obračunata saglasno zaključenom osiguranju.
11. Osnovica za obračun premije za dopunski rizik loma radnog uređaja je novonabavna vrijednost radnog uređaja koji se osigurava.
12. Osnovica za obračun premije kod djelimičnog kasko osiguranja vozila je novonabavna vrijednost vozila, a kod putničkih vozila može biti i snaga vozila (KW).

#### Utvrđivanje visine štete i naknade Član 28.

1. Visina štete se utvrđuje:
  - 1) U slučaju da je vozilo pretrpilo totalnu štetu nastalu ostvarenjem rizika krađe, iznos naknade štete određuje se tako da se ugovorena suma osiguranja na polisi osiguranja umanjuje za iznos amortizacije (istrošenosti) vozila, a dobijeni iznos štete umanjuje za eventualno ugovorenu franšizu.
  - 2) Ako je totalna šteta nastala ostvarenjem ostalih osiguranih rizika, iznos štete se određuje tako da se ugovorena osigurana suma na polisi osiguranja umanjuje za iznos amortizacije, za procjenjeni iznos vrijednosti ostatka vozila, te za eventualno ugovorenu franšizu.
  - 3) Amortizacija se utvrđuje prema: vrsti vozila, zapremini motora, starosti vozila, pređenim kilometrima, tehničkoj zastarjelosti, općem stanju vozila, primjenom odgovarajućih matematičkih metoda.
  - 4) Ako je totalna šteta nastala na vozilu uvezenom na povlasticu, odnosno osiguranom na sumu osiguranja, iznos naknade štete obračunava se u skladu sa načinom na koji je osiguranje zaključeno.
  - 5) Kod oštećenja vozila (djelimična šteta) - u visini troškova opravke, umanjene za tržišnu vrijednost ostatka dijelova koji se zamjenjuju. U trošak opravke računaju se troškovi demontaže, montaže i prevoza. Visina štete se sporazumno može utvrditi po predračunu troškova opravke, najviše do iznosa predračuna popravke umanjene za vrijednost poreza na dodatnu vrijednost. Od iznosa troškova za nabavku novih dijelova radi zamjene oštećenih i iznosa troškova lakiranja ne odbija se odgovarajući iznos na ime umanjena vrijednosti zamijenjenih dijelova, odnosno lakiranja zbog istrošenosti (amortizacije), osim kada se umjesto uništenih, odnosno oštećenih nabavljaju novi pneumatici (gume), plinska instalacija, akumulator, cerada i krovna oplata, audio i video aparati i uređaji, te navigaciona oprema i to u procentu u kome su ovi dijelovi amortizovani. Osiguravač nije u obavezi da naknadi vrijednost cijelog vozila ili sklopa, ako se oštećeni ili uništeni sklop odnosno dio ne može nabaviti u vrijeme vršenja opravke, a radi se o sklopu odnosno dijelu koji je kataloški predviđen za zamjenu. Osiguravač ne nadoknađuje troškove opravke i zamjene oštećenih dijelova koji su uticali na tehnička poboljšanja i povećanja vrijednosti.
  - 6) Ako nije ugovorena mjerodavna nabavna cijena novog vozila u trenutku zaključenja ugovora o osiguranju (podosiguranje) Osiguraniku će se naknaditi samo onaj dio stvarne štete koji odgovara srazmjeri između sume osiguranja i mjerodavne nabavne cijene novog vozila.
2. Ako vrijednost vozila, umanjena za vrijednost ostatka vozila na dan štete utvrđivanja visine štete iznosi manje od troškova opravke, postupit će se kao da je vozilo uništeno i šteta obračunati kao totalna (stav 1. tačka 1. ovog člana).
3. Spašeni dijelovi uništenog, oštećenog vozila, odnosno ostaci vozila, ostaju Osiguraniku i njihova vrijednost se utvrđuje po kataloškoj vrijednosti prema stanju u kome se nalaze u trenutku utvrđivanja visine štete i ta se vrijednost odbija od visine štete. Ukoliko je Osiguravač u mogućnosti da obezbijedi veću tržišnu vrijednost ostatka uništenog odnosno oštećenog vozila od kataloški procjenjene, ta tržišna vrijednost će biti mjerodavna prilikom obračuna štete.
4. Ako se u slučaju ostvarivanja rizika krađe, provalne krađe, protivpravnog oduzimanja vozila, razbojničke krađe i razbojništva ukradeno vozilo pronađe prije isteka roka od 30 dana računajući od dana prijave nestanka vozila nadležnom organu, Osiguranik je dužan da preuzme vozilo. Ako je osigurana stvar oštećena ili uništena iznos naknade štete se obračunava prema ovim Uslovima.
5. Ako se vozilo ne pronađe do isteka roka iz prethodne alineje ovog stava Osiguranik ima pravo zahtijevati od Osiguravača da mu štetu nadoknadi kao da se radi o potpunom uništenju vozila bez spašenih dijelova.
6. Ako se u slučaju nastanka rizika krađe, provalne krađe, protivpravnog oduzimanja vozila, razbojničke krađe i razbojništva ukradeno odnosno protivpravno oduzeto vozilo pronađe po isteku roka od 30 dana od dana prijave nadležnom organu Osiguranik ima pravo da preuzme odnosno zadrži vozilo pod uslovom da vrati isplaćenu mu naknadu. Osiguraniku se nadoknađuje eventualna šteta nastala na vozilu poslije njegovog nestanka. U slučaju da Osiguranik zadrži isplaćenu mu naknadu vozilo prelazi u vlasništvo Osiguravača.



7. Kod osiguranja naknadno ili nestandardno ugrađene opreme i dijelova u smislu člana 23. ovih Uslova, Osiguravač će, ako se desio osigurani slučaj, naknaditi nastalu štetu u cijelosti, ali najviše do visine sume osiguranja.
8. Isplatom naknade štete u visini ugovorene sume osiguranja, osiguranje prestaje.
9. Ako se osigurani slučaj ostvari prije dospelosti plaćanja premije, smatrat će se da je cjelokupna premija dospjela u trenutku ostvarenja osiguranog slučaja i Osiguraniik je dužan platiti premiju prije likvidacije štete, osim ako je jednom policom osigurano više od 5 vozila.
10. Kad se dogodi osigurani slučaj, Osiguravač je dužan isplatiti naknadu u ugovorenom roku koji ne može biti duži od 14 dana, računajući od dana podnošenja zahtjeva, odnosno zaprimanja dokumentacije.
11. Izuzetno, ako se ne može utvrditi obaveza ili visina isplate, navedeni rok počinje teći od dana utvrđivanja obaveze i visine isplate.
12. Ukoliko Osiguravač ne isplati naknadu u roku iz stava 10. i 11. ovog člana, obavezan je da za zakašnjele isplate plati zatezne kamate po propisanim stopama.
13. U slučaju da postoje založna prava i ostala prava, Osiguravač ne može isplatiti naknade osiguraniiku bez saglasnosti nosilaca tih prava. Osobe koje raspolažu tim pravima mogu zahtijevati neposredno od Osiguravača da im u granicama sume osiguranja i prema zakonskom redu isplati njihova potraživanja.
14. Međutim, ako u trenutku isplate Osiguravač nije znao niti je mogao znati za ta prava, izvršena isplata naknade osiguraniiku ostaje valjana.

#### Naknada ostalih troškova u vezi sa nastalim osiguranim slučajem

##### Član 29.

1. Kada nastane osigurani slučaj Osiguravač je u obavezi da naknadi i sljedeće troškove:
  - 1) troškove vuče ili prevoza oštećenog vozila do najbliže radionice koja može da izvrši nužnu ili konačnu opravku;
  - 2) troškove vuče ili prevoza ostatka uništenog vozila, ako je to učinjeno po zahtjevu Osiguravača. Nisu pokriveni troškovi za odvoz tereta koji je vozilo prevozilo;
  - 3) troškovi izvlačenja vozila koje je skliznulo s puta,
  - 4) štetu usljed uništenja ili oštećenja vozila, nastalu prilikom njegovog spašavanja i s tim u vezi vuče ili prevoza;
  - 5) štetu usljed upotrebe aparata za gašenje odjevnih predmeta, prekrivača i sl. za gašenje požara;
  - 6) štetu nastalu usljed kiše i snijega u vozilu, neposredno po oštećenju vozila;
  - 7) štetu usljed nestanka stvari koje čine sastavni dio vozila
2. Osiguravač nije u obavezi da naknadi:
  - 1) troškove otklanjanja uzroka štete;
  - 2) troškove izvlačenja vozila koje je skliznulo s puta, a na kome se nije ostvario Osigurani slučaj (uništenja ili oštećenja);
  - 3) troškove intervencije vatrogasnog društva ili drugih organizacija čija je dužnost da besplatno pružaju pomoć kada nastane osigurani slučaj;
  - 4) troškove za odvoz tereta koje je osigurano vozilo prevozilo.

#### Utvrđivanje premije za potpuno kasko osiguranje ovisno o štetnom događaju

##### Član 30.

1. Pri osiguranju potpunog kaska svih vrsta vozila i kasko osiguranju s dodatnim osiguranjem rizika loma, osim kod osiguranja vozila na popravku u radionicama i kod posebnih oblika kasko osiguranja, osiguranicima s najviše pet osiguranih vozila premija osiguranja utvrđuje se za svako vozilo posebno, ovisno o broju osiguranih slučajeva, odnosno o proteklom vremenu bez osiguranog slučaja.
2. Osiguranje potpunog kaska s dodatnim osiguranjem rizika poplave, bujice i visoke vode i rizika loma predstavlja cjelinu, te na utvrđivanje premije osiguranja utiču i osigurani slučajevi iz grupe rizika auto-kaska i osigurani slučajevi iz grupe rizika poplave, bujice i visoke vode i loma.
3. Odredbe ovog stava ne odnose se na osiguranje prtljaga uzoraka robe trgovačkih putnika, druge slične stvari i na sve ostale osigurane stvari koje ne čine standardni dio osiguranog vozila, u smislu odredaba ovih Uslova.

4. Osiguraniiku koji osigurava 6 ili više vozila, bez obzira na vrstu vozila, osigurane rizike i način osiguranja, premija osiguranja utvrđuje se za sva vozila i sve druge osigurane stvari ovisno o odnosu isplaćenih šteta i naplaćene tehničke premije u protekle tri kalendarske godine ili po odredbama stava 1. ovog člana.

#### Smanjenje premije - bonus

##### Član 31.

1. Osiguraniik potpunog kasko osiguranja koji ima jedno do najviše pet osiguranih motornih vozila sa trajanjem osiguranja od najmanje godinu dana, koji u protekloj, odnosno proteklom godinama trajanja osiguranja nije primio odštetu, a ni prijavio štetu za neko od osiguranih vozila, ima pravo na bonus-smanjenje premije za odnosno vozilo za sljedeću godinu osiguranja. Bonus se računa u procentu od osnovne premije osiguranja za odnosno vozilo i to:

Broj uzastopnih godina bez štete	Bonus u procentima %
1 godina	10%
2 godina	15%
3 godina	20%
4 godina	25%

2. Ako je Osiguraniik u protekloj godini trajanja osiguranja imao prijavljenu jednu ili više šteta u smislu stava 1. ovog člana onda u sljedećoj osiguravajućoj godini plaća premiju kao da prvi put zaključuje osiguranje tj. gubi pravo na bonus u cjelini za sljedeći period osiguranja.
3. Osiguraniiku potpunog kasko osiguranja koji ima 6 ili više osiguranih vozila jednom policom, kod koga su isplaćene štete u protekle tri godine trajanja osiguranja iznosile manje od 80% od naplaćene tehničke premije računa se bonus na premiju za sljedeću godinu osiguranja u postotku koji je jednak polovini razlike između 80% i postotka ostvarenog rezultata.

#### Povećanje premije - malus

##### Član 32.

1. Osiguraniiku koji ima potpuno kasko osiguranje za jedno do najviše pet motornih vozila, sa trajanjem osiguranja neprekidno od najmanje godinu dana, računa se malus na premiju ako u tekućoj godini osiguranja za neko od osiguranih motornih vozila ima dvije ili više šteta. Malus na premiju za odnosno vozilo iznosi i to:
  - 1) kod druge štete - 30% od iznosa premije;
  - 2) kod treće štete - 60% od iznosa premije;
  - 3) kod četvrte štete - 90% od iznosa premije;
  - 4) kod pete i svake dalje štete - 120% od iznosa premije.

Ovaj malus se naplaćuje najkasnije do likvidacije štete. Ukoliko se kroz obradu odštetnog zahtjeva ustanovi da oštećenja na vozilu nisu predmet jednog osiguranog slučaja, osiguravač zadržava pravo da izvrši obračun malusa prema broju osiguranih slučajeva. Regresne štete ne utiču na obračun malusa.

2. Osiguraniiku potpunog kasko osiguranja koji ima 6 ili više osiguranih motornih vozila jednom policom, kod koga su, prema rezultatima poslovanja, u protekle tri godine za sva ova vozila, štete iznosile više od 110% od naplaćene tehničke premije, računa se malus na premiju za sljedeću godinu osiguranja u visini polovine postotka koji premašuje 110%, s tim što se na ime ovog doplatka može najviše naplatiti 200% premije.
3. Iznos isplaćenih šteta koji se stavlja u odnos prema naplaćenju tehničkoj premiji umanjuje se za iznos naplaćenih regresa po bilo kom osnovu.

**Ostale odredbe o bonusu i malusu**  
**Član 33.**

1. Za utvrđivanje premije osiguranja kod Osiguranika do najviše pet osiguranih vozila važi slijedeće:
  - 1) Šteta koja je prijavljena iz potpunog kasko osiguranja i koja se odnosi na rizik iz člana 20. stav 1. tačka 12. Uslova (oštećenje tapacirunga), ne smatra se prijavljenom i ne utiče na davanje bonusa i malusa.
  - 2) Kod prijenosa vlasništva vozila na nasljednika, prava i obaveze iz odredaba o bonusu i malusu prenose se na tog nasljednika.
  - 3) Kod prodaje osiguranog vozila pravo na bonus ne prenosi se na novog vlasnika vozila.
  - 4) Ako Osiguranik promijeni Osiguravača, priznaje mu se pravo na bonus ako priloži pismenu potvrdu ranijeg Osiguravača o prethodnom trajanju osiguranja tog vozila i broja uzastopnih godina bez šteta.
  - 5) Osiguranik koji je u prethodnom periodu osiguranja imao jednu ili više šteta, gubi pravo na bonus u cjelini za slijedeći period osiguranja.
  - 6) Kod zaključivanja potpunog kasko osiguranja na trajanje od najmanje jedne godine odobrava se bonus i u slučaju kad prvi put zaključuje potpuno kasko osiguranje za određeno vozilo, ako osiguranik ugovara i osiguranje od autoodgovornosti za to isto vozilo.
  - 7) Ako je vozilo zamjenjeno, uništeno, prodato i sl. prije isteka godine osiguranja, može se za slijedeću godinu osiguranja obračunati isti postotak bonusa koji je bio primijenjen kod obračuna premije za ranije vozilo ako je ovo drugo vozilo iz iste grupe premija, a od premije osiguranja za novo vozilo. U slučaju kad je osiguranje prekinuto istekom godine osiguranja, pravo na bonus može se odobriti kao da nije dolazilo do prekida osiguranja.
  - 8) Osiguranik koji prvi put zaključuje potpuno kasko osiguranje s trajanjem od najmanje jedne godine za još jedno vozilo (osnovni Osiguranik) ili ako član njegove porodice (dokaz je potvrda o stanovanju na istoj adresi i isprava o srodstvu) zaključuje kasko osiguranje za neko vozilo, odobrava se bonus:
    - 10% ako je bonus osnovnog Osiguranika po kasko polici 20%;
    - 20% ako je bonus osnovnog Osiguranika po kasko polici 30-40%;
    - 30% ako je bonus osnovnog Osiguranika po kasko polici 50%.
2. Za utvrđivanje premije osiguranja kod Ugovarača sa 6 i više vozila osiguranih jednom policom, vrijedi slijedeće:
  - 1) Bonus odnosno malus, po odredbama ovih Uslova, obračunava se i na vozila koja Osiguranik nabavi u tekućem razdoblju osiguranja.
  - 2) U slučaju prekida osiguranja te ponovnog zaključenja ugovora o osiguranju bonus odnosno malus obračunava se na bazi rezultata isplaćenih šteta i naplaćene tehničke premije za posljednje tri kalendarske godine trajanja osiguranja.
  - 3) Ako osiguravač ne raspolaže podacima o premijama i štetama za najmanje tri prethodne godine, jer Osiguranik prethodno nije bio osiguran u dovoljno dugom razdoblju, tada za utvrđivanje bonusa i malusa koristi podatke za dvije, odnosno jednu godinu.
  - 4) Odredbe o utvrđivanju premije osiguranja na temelju odnosa isplaćenih šteta i naplaćene tehničke premije primjenjuju se samo za Osiguranike koji na kraju kalendarske godine posjeduju 5 i više osiguranih vozila jednim ugovorom.
3. Osiguravač i Ugovarač osiguranja imaju pravo zahtijevati ponovni obračun bonusa, odnosno malusa, ako se naknadno utvrdi da u obračunu nisu bili uzeti odštetni zahtjevi koji su osnovani odnosno bili su uzeti odštetni zahtjevi koji su neosnovani.
4. Obračun bonusa i malusa ne primjenjuje se na dio premije koji se odnosi na eventualno proširenje rizika osiguranja za godinu u kojoj se prvi put preuzima taj rizik.

**4. OSIGURANJE OD RIZIKA LOMA I NEKIH DRUGIH OPASNOSTI**

**Predmet osiguranja**

**Član 34.**

1. Predmet osiguranja od rizika loma i nekih drugih opasnosti mogu biti:
  - 1) vučna vozila (traktori), motokultivatori, vozila "unimog" i "unilok" i sl. u cjelini;
  - 2) radna vozila i radne prikolice u cjelini;
  - 3) radni uređaji teretnih vozila, autobusa, specijalnih priključnih i radnih motornih vozila;
  - 4) električne i dizel - električne lokomotive samo od šteta nastalih usljed neposrednog djelovanja električne energije.
2. Osiguranjem je obuhvaćeno i ulje i punjenje u uređajima, ako je njihova vrijednost sadržana u vrijednosti uređaja (šteta na ulju i punjenju naknadiće se u procentualnoj vrijednosti prema vijeku trajanja po važećim tehničkim propisima).

**Stvari koje su isključene iz osiguranja**

**Član 35.**

1. Osiguranjem nisu obuhvaćene stvari ni onda kada je njihova vrijednost sadržana u vrijednosti osigurane stvari:
  - 1) priključni uređaji na traktorima i poljoprivrednim mašinama;
  - 2) radni elementi poljoprivrednih mašina, kao raonici, diskovi, klinovi drljača, noževi, kose i zupci sa sječivom - prsti, motike i noževi sa nosačima i sl.;
  - 3) dijelovi mašina koji su izloženi direktnom termičkom uticaju, kao: obloge sudova i uređaja za sagorijevanje, rešetke ložišta, plamenici gorionika, elektrootporni grijači i sl.;
  - 4) dijelovi mašina izloženi trošenju i zamjeni, sita, reljefne i druge zamijenjive obloge valjaka, obloge grebena - češljuga, fleksibilne cijevi, remenje, četke obručja, oplata (od gume, tekstila i sintetičkog materijala), ulošci filtera, filter platna, sredstva za termičku izolaciju i zaptivanje, dijelovi spojnice izloženi brzom trošenju (gumeni prstenovi, gumeni umeci, lamele, i sl.) prenosivi kablovi, izuzev onih koji se automatski namotavaju na kalemove, klizni i kotrljajući ležajevi unutrašnjeg prečnika do 100 mm;
  - 5) eksploatacioni materijal, kao: gorivo, mazivo, rashladna sredstva, hemikalije, sredstva za čišćenje i sl.;
  - 6) transportne trake, lanci i užad;
  - 7) pneumatici (gume) na vozilima;
  - 8) gusjenice na vozilima gusjeničarima;
  - 9) alat koji se može mijenjati, kao svrdlo, alat i dijelovi mašina koji neposredno služe za lomljenje i sitnjenje, kalupi, matrice, noževi, uzorci i obloge na valjcima, testere, sita, brusno kamenje, žigovi (pečati);
  - 10) ulje za podmazivanje;
  - 11) katalizatori;
  - 12) sredstva za zaptivanje i izolaciju i sredstva za hlađenje u uređajima za hlađenje.

**Važenje osiguranja**

**Član 36.**

Predmeti osiguranja iz člana 34. stav 1. ovih Uslova osigurani su samo za vrijeme:

- 1) dok su montirani i spremni za rad;
- 2) kada se nalaze u radu;
- 3) kada se demontiraju i montiraju zbog premještanja i remonta (popravke) i za vrijeme trajanja remonta na mjestu gdje se osigurana stvar nalazi i u radionici Osiguranika;
- 4) kada se prevoze u unutrašnjem prevozu zbog čišćenja, opravke i premještanja u krugu mikrolokacije pogona i najviše do 15 km van kruga mikrolokacije.

**Način zaključenja ugovora o osiguranju****Član 37.**

1. Ugovor o osiguranju od opasnosti rizika loma i nekih drugih opasnosti može se zaključiti samo uz zaključenje ugovora o potpunom kasko osiguranju.
2. Ugovor o osiguranju iz stava 1. ovog člana zaključuje se sa ili bez franšize zavisno od načina zaključenja ugovora o kasko osiguranju.

**Osigurane opasnosti****Član 38.**

1. Osiguravač je u obavezi da isplati naknadu u slučaju štete prouzrokovane uništenjem ili oštećenjem osigurane stvari usljed nezgode u pogonu, pod kojom se podrazumijevaju događaji koji nastanu nepredviđeno i iznenada u vezi sa korištenjem osigurane stvari i to usljed:
  - 1) greške u konstrukciji, materijalu i izradi;
  - 2) neposrednog djelovanja električne energije, kratkog spoja, atmosferskog i drugog prenapona električnog luka i slično;
  - 3) prskanja ili raspadanja usljed dejstva centrifugalne sile;
  - 4) nedostatka vode u parnim kotlovima i aparatima sa parom, osim u slučajevima koje prati eksplozija;
  - 5) mraza, zamrzavanja vode u sklopovima motora, pritiska leda ili snijega ili neposrednog kretanja leda;
  - 6) nadpritiska i podpritiska (implozije);
  - 7) otkaza (zatajivanja) uređaja za zaštitu ili regulaciju, kao i elemenata za automatsko upravljanje, kojima je mašina opremljena i slično;
  - 8) zaglave u toku bušenja u bušotinama.
2. Osiguravač je u obavezi da isplati naknadu iz stava 1. ovog člana za punjenje uljem osiguranih mašina samo kada je šteta posljedica oštećenja ili uništenja mašine od opasnosti obuhvaćenim ovim Uslovima.
3. Kod električnih i dizel - električnih lokomotiva osiguranje od loma i nekih drugih opasnosti obuhvaćene su samo štete od djelovanja električne energije, dok ostali rizici iz stava 1 i 2. ovog člana nisu uključeni u osiguranje.

**Opasnosti koje nisu obuhvaćeni osiguranjem od rizika loma i nekih drugih opasnosti****Član 39.**

1. Osiguravač nije obavezan, da plati naknadu za štete i troškove ako su nastali usljed:
  - 1) nedostataka i grešaka koje su postojale u trenutku zaključenja ugovora o osiguranju, a ovi su nedostaci ili greške bili ili morali biti poznati Osiguraniku ili licu odgovornom za pogon;
  - 2) neposredne posljedice trajnih hemijskih, termičkih, atmosferskih, mehaničkih i drugih uticaja i uslova smještaja i rada, kao: oksidacija, starenja, korozije, zračenja, prekomjerne vibracije, prijevremenog zamora u materijalu i sl.;
  - 3) posljedica svih vidova trošenja, habanja, abrazije, erozije, kavitacije i dr.;
  - 4) prekomjerne naslage: rđe, kotlovskog kamenca, taloga mulja i sl., pa i ako je usljed toga nastalo uništenje ili oštećenje osigurane stvari;
  - 5) prenapetosti ili preopterećenosti mašina, mašinskih i električnih uređaja, aparata i instalacija preko granica njihovih projektnih parametara;
  - 6) nedovoljnog održavanja u skladu sa tehničko eksploatacionim propisima, kao i preporukama i uputstvima proizvođača;
  - 7) stavljanja u pogon prije konačne opravke;
  - 8) prilikom montiranja i probnog ispitivanja na novoj stvari;
  - 9) dinamičnog vitlanja rotacionih dijelova mašina (turborotora) i sl.;
  - 10) povreda zakonskih i tehničkih propisa i uputstava o tehničkoj eksploataciji osiguranih stvari i zaštitnih mjera.
  - 11) posredno - u vezi sa nastalim osiguranim slučajem, kao gubitak zarade, danguba, kazna, zamjensko vozilo itd.;
  - 12) nastale na: kaiševima, pokretnim pantljikama, pneumaticima, (gumama) na vozilima i sl.;

- 13) nastale na gusjenicama vozila - gusjeničara;
- 14) za koje po zakonskim propisima ili po ugovoru odgovara proizvođač ili isporučilac stvari, ako proizvođač ili isporučilac osporava odgovornost
- 15) nastale u vezi sa troškovima opravke, ako se šteta utvrdi i opravka vrši prilikom redovnog ili periodičnog pregleda u cilju održavanja.

**Obim obaveza Osiguravača****Član 40.**

1. Kod vučnih vozila (traktora), motokultivatora, vozila unimog i unilok i sl. osim sedlastih tegljača, osiguranje od rizika loma i drugih opasnosti odnosi se na ova vozila u cjelini i djeluje neprekidno tj. kako za vrijeme dok vozilo služi kao radna mašina tako i za vrijeme dok služi kao vučno vozilo za kretanje po putu.
2. Kod radnih mašina i radnih prikolica osiguranje od rizika loma i nekih drugih opasnosti, odnosi se na ove radne mašine odnosno radne prikolice u cjelini.
3. Kod teretnih vozila, autobusa, radnih motornih vozila, priključnih vozila i kontejnera osiguranje od rizika loma i nekih drugih opasnosti odnosi se samo na radne uređaje na ovim vozilima koji su u polici navedeni. Motor čini sastavni dio radnog uređaja teretnog, specijalnog i radnog motornog vozila samo ako isključivo služi za pokretanje radnog uređaja a ne i za pokretanje - vuču teretnog, specijalnog i radnog vozila po pravcu. Ako isti motor služi i za pokretanje (vuču) teretnog, specijalnog i radnog vozila po pravcu i za pokretanje radnog uređaja tih vozila. Isti ne čini sastavni dio radnog uređaja čak i za vrijeme dok svojim radom pokreće radni uređaj na vozilu. Šasija odnosno postolje na kojem se nalazi radni uređaj, vozačka kabina, karoserija, transmisija i ostali dijelovi specijalnog i radnog vozila koji omogućuju kretanje (vuču) vozila po pravcu, u svakom slučaju ne smatraju se radnim uređajem, odnosno dijelom radnog uređaja.
4. Kod radnih motornih vozila, ako se to posebno ugovori, osiguranje od loma odnosi se na ova vozila u cjelini.

**Osnovica za obračun premije i obračun naknade****Član 41.**

1. Suma osiguranja utvrđuje se od novonabavne vrijednosti vučnog i radnog motornog vozila i radne mašine, radne i specijalne prikolice i kontejnera.
2. Iznos naknade štete i ostalih troškova obračunavaju se u skladu sa odredbama člana 28. i 29. ovih Uslova.
5. **OSIGURANJE PRTLJAGA I PUTNIH KOLEKCIJA UZORAKA ROBE I DRUGIH STVARI U MOTORNIM VOZILIMA**

**Predmet osiguranja i osigurane stvari****Član 42.**

1. Predmet osiguranja, u smislu ovih Uslova, zavisno od sadržine ugovora o osiguranju, mogu biti:
  - 1) prtljag u autobusima, putničkim automobilima, kamp prikolicama, teretnim i specijalnim vozilima;
  - 2) putne kolekcije uzoraka robe u putničkim automobilima i kombi vozilima;
  - 3) alati i pribor koji služi za obavljanje profesionalne djelatnosti, a koji se prevozi putničkim automobilom i kombi vozilima;
  - 4) pokretna tehnika koja se nalazi u putničkim automobilima i kombi vozilima ( instrumenti, aparati, kamere i sl.)
2. Stvari iz stava 1. ovog člana osigurane su samo za vrijeme dok se nalaze u zaključanom motornom vozilu ili pričvršćene na vozilu. Stvari iz tačke 1., 2. i 4. osigurane su i za vrijeme dok su smještene u hotelu, gostionici, prenočištu ili stanu van mjesta stanovanja vlasnika stvari.



- U ugovoru o osiguranju potrebno je precizno naznačiti predmet osiguranja (naziv, vrsta i ostale važne podatke za identifikaciju predmeta osiguranja).
- Prtljagom se smatraju stvari za lične potrebe koje Osiguranik, vozač ili putnici nose sa sobom, u vozilu ili na vozilu, uključujući i odjeću na sebi. Prtljagom, pored uobičajenih stvari za lične potrebe, smatraju se još oprema za vikend i kampovanje, foto aparat i kino-kamera amatera, sa priborom, baterijski radio-prijemnik, gramofon sa pločama i kasetofon, dvogled, lovačka puška, lično oružje i sportski rekviziti.

**Mjesto osiguranja****Član 44.**

- Stvari iz člana 42. stav 1. ovih Uslova osigurane su od početka kretanja na put, pa dok put traje u odlasku i povratku.
- Osiguranje je u važnosti za vrijeme dok se vozilo nalazi na teritoriji BiH i ostalih evropskih zemalja članica sistema zelene karte, ukoliko se drugačije ne ugovori. Ako se ugovori proširenje teritorijalnog pokrića na neke zemlje izvan sistema zelene karte, ili se neka od zemalja - članica sistema zelene karte izuzme iz teritorijalnog pokrića, u polisu osiguranja se upisuje odgovarajuća klauzula o tome.

Ne smatraju se prtljagom:

1) materijal i stvari koje služe za obavljanje profesionalne djelatnosti;

2) novac i dokumenta bilo koje vrste.

Nakit i predmeti od plemenitog materijala smatraju se osiguranim kao prtljag najviše u protivrijednosti do 300,00 KM.

- Kod osiguranja putnih kolekcija uzoraka robe potrebno je u polici označiti kakva se kolekcija osigurava (suvenira, elektro-tehničke i druge robe, kolekcija knjiga, itd.). Kod osiguranja alata i pribora koji služe za obavljanje profesionalne djelatnosti potrebno je u polici označiti kakav se alat i pribor osigurava. iz čega se sastoji i za koju profesionalnu djelatnost služi. Kod osiguranja pokretne tehnike potrebno je u polici označiti koja se pokretna tehnika osigurava i iz čega se sastoji.
- Prtljaga nije osigurana ako se prevozi bez prisustva vlasnika, a alat i pribor, te pokretna tehnika nisu osigurani ako se prevoze bez prisustva vlasnika ili lica koje je u radnom odnosu kod vlasnika.

**Osigurani rizici****Član 43.**

- Osiguravač je u obavezi da isplati naknadu za štete nastale ostvarivanjem prava osiguranih rizika potpunog kasko osiguranja.
- Ukoliko se posebno ugovori, stvari iz stava 1. ovog člana osigurane su i od opasnosti poplave, bujice i visoke vode.
- Kod ostvarenja rizika krađe, osiguravač je dužan naknaditi štetu ukoliko je došlo do krađe vozila, ili su stvari ukradene iz zaključanog vozila, odnosno iz vozila koje se nalazi u zaključanoj garaži, ili su ukradene stvari koje su bile pričvršćene na vozilu, ili iz zaključane prostorije u hotelu, gostionici, prenoćištu ili stanu van mjesta sopstvenika stvari.
- Kod Osiguranika koji se bavi prevozom putnika, autobusom ili putničkim automobilom, obuhvaćene su i štete koje nastanu usljed zamjene ili nestanka prtljaga prilikom izdavanja ili primanja na prevoz.

**Suma osiguranja i obračun naknade****Član 45.**

- Suma osiguranja se određuje prema vrijednosti stvari koje se mogu naći u vozilu.
- Kod obračuna naknade po osiguranju prtljaga, putnih kolekcija uzoraka robe, alata i pribora koji služi za obavljanje profesionalne djelatnosti i pokretne tehnike:
  - kao osnova služi suma osiguranja;
  - kod totalne šteta naknađuje se vrijednost osiguranih stvari, ali najviše do visine sume osiguranja;
  - kod djelomične štete naknađuje se šteta u cijelosti, ali najviše do visine sume osiguranja.
- Kod osiguranja prtljaga u autobusima obračun naknada izvršit će se u srazmjeri između broja registrovanih mjesta i putnika koji su bili u autobusu, ukoliko se utvrdi da se u autobusu nalazio veći broj putnika nego što iznosi broj registrovanih mjesta za koja je plaćena premija.
- Odredbe čl. 25., 26., 28. i 29. ovih Uslova shodno se primjenjuju i na ovo osiguranje prtljaga putnih kolekcija uzoraka robe, alata i pribora koji služi za obavljanje profesionalnih djelatnosti i pokretne tehnike.

**Ostale odredbe****Član 46.**

- Uz zaključenje ugovora o potpunom kasko osiguranju moguće je zaključiti i dopunsko osiguranje vozača, putnika i radnika od posljedica nesretnog slučaja (nezgode).
- Osiguranje auto nezgode zaključuje se po Opštim uslovima za osiguranje osoba od posljedica nesretnog slučaja (nezgode) i Dopunskim uslovima za osiguranje vozača, putnika i radnika od posljedica nezgode.

*Navedeni Opći uslovi za kasko osiguranje cestovnih i šinskih vozila UO-0301-3 2017-1 stupaju na snagu sa danom donošenja, počev od 22.02.2017.godine. Stupanjem na snagu ovih uslova osiguranja stavljaju se van snage Opšti uslovi za kasko osiguranje motornih i priključnih vozila UO-0301-1 2014-1.*

*Feda Morankić, Direktor Društva*